

Антибулінгова політика
Роменського ЦПО ім.І.Кавалерідзе
ВСТУП

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», статті 11 Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству», Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658, наказів Міністерства освіти і науки України: від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», від 26.02.2020 року № 293 «Про затвердження Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти», листа Міністерства освіти і науки України від 20.03.2020 № 6/480-20 «Про план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладах освіти» з метою попередження проявів булінгу (цькування) в навчальному закладі, сприяння реалізації прав здобувачів освіти, постраждалих від булінгу, та ефективного реагування на факти насильства в школі, з метою організації роботи щодо профілактики правопорушень, запобігання злочинності, безпеки життєдіяльності, попередження насильства в сім'ї над дітьми, виховання в учнів таких цінностей як толерантність, повага, порядність, гармонійне спілкування та співіснування у суспільстві, забезпечення комфортних умов навчання та праці, створення безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства, з метою попередження поширення негативних явищ в учнівському середовищі виникає потреба розробити власну Антибулінгову політику Роменського ЦПО ім.І.Кавалерідзе. Серед сучасної учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, довготривалих агресивних проявів у міжособистісних стосунках підлітків, тому, дуже важливо, щоб учні, їх батьки та вчителі були проінформовані про таке негативне явище як булінг, його ознаки, наслідки та алгоритм реагування в разі виявлення випадків булінгу на території закладу. Безпечне і здорове освітнє середовище є сукупністю умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної або моральної шкоди.

Мета:

- створити безпечне освітнє середовище для всіх учасників освітнього процесу, яке забезпечує оволодіння учнями компетентностей необхідних для життя;
- формувати культуру безпечної здорової поведінки між усіма учасниками освітнього процесу;
- захистити дітей від насильства та зловживань з боку однолітків і дорослих (батьків, опікунів або працівників навчального закладу)

Завдання:

- обґрунтувати умови для створення безпечного освітнього середовища в закладі, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу;
- відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень дітей, педагогів, батьків на освітнє середовище школи;
- визначити стан, причини та передумови поширення булінгу (цькування) в школі, виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу;
- підвищити рівень поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування), його види;
- виховувати в учасників освітнього процесу нетерпиме ставлення до насильницьких моделей поведінки;
- скласти доступний алгоритм реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та

відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування);

- розробити процедуру подання учасниками освітнього процесу заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
- сформулювати конкретні рекомендації учням, батькам, педагогічним працівникам щодо організації безпечного середовища в школі.

Принципи:

Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Роменському ЦПО ім.І.Кавалерідзе ґрунтується на наступних принципах:

- недискримінації за будь-якими ознаками;
- гендерної рівності;
- ненасильницької моделі поведінки в міжособистісних стосунках учнів школи;
- особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини;
- розвитку емпатії, емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;
- демократичності та поваги один до одного в прийнятті рішень;
- партнерства, взаємодії та підтримки між педагогічним колективом навчального закладу і батьками (законними представниками) здобувача освіти.

РОЗДІЛ І БУЛІНГ

Булінг - тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки з метою заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити негативне середовище для людини.

До булінгу (цькування) в школі належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, та (або) за межами закладу під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою директора, в тому числі дорогою до (із) закладу освіти.

Найчастіше жертвами булінгу стають діти, які мають яскраво виражені характеристики зовнішності, поведінки чи проблеми зі здоров'ям.

Фізичні відмінності - носять окуляри, погано чують, мають порушення рухового апарату, фізично слабкі.

Особливості поведінки - замкнуті чи імпульсивні, невпевнені, тривожні.

Особливості зовнішності - руде волосся, веснянки, мають надмірну худорлявість чи повноту.

Недостатньо розвинені соціальні навички: часто не мають жодного близького друга, краще спілкуються з дорослими, ніж з однолітками.

Страх перед школою: неуспішність у навчанні часто формує у дітей негативне ставлення до школи, страх відвідування певних предметів, що сприймається оточуючими як підвищена тривожність, невпевненість, провокуючи агресію.

Відсутність досвіду життя в колективі (так звані «домашні» діти або діти з надмірним піклуванням, гіперпротекцією батьків у вихованні).

Деякі захворювання: заїкання, дислалія (порушення мовлення), дисграфія (порушення письма), дислексія (порушення читання).

Знижений рівень інтелекту, труднощі у навчанні або навпаки високий інтелект, обдарованість, видатні досягнення.

Форми прояву булінгу

1. Вербальний булінг

Словесне знущання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд,

релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

2. Фізичний булінг

Фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування. Полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином.

3. Соціальний булінг

Соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції. Припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапези за обіднім столом, гри, заняття спортом чи громадської діяльності.

4. Кіберзалякування

Кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі;
- наслідки у вигляді психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого», а саме:
- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
- інші правопорушення насильницького характеру.

Сторони булінгу (цькування) - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

Кривдник (булер) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;

Потерпілий (жертва булінгу) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);

Спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування).

Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;

- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати школу з посиленням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;
- пошкодження чи зникнення особистих речей;
- вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

Алгоритм діяльності педагогічних та інших працівників ЦПО ім.І.Кавалерідзе при виникненні ситуацій булінгу (цькування)

Педагогічні та інші працівники закладу освіти у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити директора школи та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

Учитель має надавати дитині агресору та постраждалій дитині лише первинну допомогу, а потім передавати її фахівцям психологічної служби школи.

Алгоритм діяльності психологічної служби школи при виникненні ситуацій булінгу

- Накопичення матеріалів, що підтверджують актуальність проблеми у певній групі. Збір необхідної інформації психологом про прояви булінгу серед вихованців.
- Діагностика психологічної атмосфери, системи взаємостосунків між однокласниками, соціометрія у класних колективах, де виявлено булінг.
- Виявлення булерів, а також реальних та потенційних жертв.
- Створення умов недопущення явища булінгу.
- Швидке і грамотне роз'єднання жертви з відповідними стресовими впливами булерів.
- Узагальнення результатів спостережень та діагностики психологічної атмосфери у класному колективі.
- Визначення переліку можливих дій, спрямованих на припинення агресивної поведінки учнів.
- Індивідуальна або групова (за необхідністю) психологічно-корекційна робота з жертвами булінгу.

РОЗДІЛ II

Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

Загальні питання

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)».
2. Цей Порядок визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування).
3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники та педагогічні працівники закладу та інші особи.
4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.

Подання заяви про випадки булінгу (цькування)

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб зобов'язані повідомляти директору .
2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв про випадки булінгу (цькування) (далі - Заява).
3. Заяви, що надійшли на електронну пошту школи center_molodi.romny@ukr.net отримує секретар, яка зобов'язана терміново повідомити керівника закладу та відповідальну особу.
4. Прийом та реєстрацію поданих Заяв здійснює відповідальна особа, а в разі її відсутності - особисто директор або його заступник.
5. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації заяв про випадки булінгу (цькування).
6. Форма та примірний зміст Заяви оприлюднюється на офіційному веб-сайті школи.
7. Датою подання заяв є дата їх прийняття.
8. Розгляд Заяв здійснює директор з дотриманням конфіденційності.

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається працівник закладу з числа педагогічних працівників.
2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація Заяв, повідомлення директора .
3. Відповідальна особа призначається наказом директора .
4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Склад комісії щодо розгляду випадків булінгу (цькування)

1. Склад комісії затверджує наказом директор . Комісія виконує свої обов'язки на постійній основі.
2. Склад комісії формується з урахуванням основних завдань комісії. Комісія складається з голови, заступника голови, секретаря та не менше, ніж п'яти її членів. До складу комісії входять педагогічні працівники, у тому числі практичний психолог закладу освіти, представники служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
До участі в засіданні комісії за згодою залучаються батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування), а також можуть залучатися сторони булінгу (цькування), представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в школі.

3. Головою комісії є директор .

Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду.

Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії. У разі відсутності голови комісії та заступника голови комісії обов'язки голови комісії виконує один із членів комісії, який обирається комісією за поданням її секретаря. У разі відсутності секретаря комісії його обов'язки виконує один із членів комісії, який обирається за поданням голови комісії або заступника голови комісії.

4. Секретар комісії забезпечує підготовку проведення засідань комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданнях комісії, ведення протоколу засідань комісії.

5. Член комісії має право:

- ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), брати участь у їх перевірці;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються;
- брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
- висловлювати окрему думку усно або письмово;
- вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.

6. Член комісії зобов'язаний:

- особисто брати участь у роботі комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- виконувати в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
- брати участь у голосуванні.

7. Рішення Комісії реєструється в окремому журналі, зберігається в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

Терміни подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування) у закладі освіти

1. Учасники освітнього процесу зобов'язані повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, директора або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в школі.

2. У школі заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає директор школи.

3. Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

4. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом 1 робочого дня з дати подання заяви.

5. Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.

6. За результатами розслідування протягом 1 робочого дня створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату, але не пізніше, ніж через 3 робочих дні після створення Комісії.

7. Директор зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

РОЗДІЛ III

Порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

Загальні питання

1. Цей порядок розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)»

2. Цей порядок визначає процедуру реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

Реагування на доведені випадки булінгу

1. На основі рішення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування), яка кваліфікувала випадок як булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор школи:

- повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
- вживає відповідних заходів реагування;
- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

2. Заходи здійснюються заступником директора з виховної роботи у взаємодії з практичним психологом школи та затверджуються директором .

Відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування) в закладі освіти

Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту:

«Стаття 173 п.4» . Булінг (цькування) учасника освітнього процесу.

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, -тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

РОЗДІЛ IV

Алгоритм дій щодо попередження булінгу (цькування) в закладі освіти

1. Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою та регулюючими документами щодо попередження проблеми насилля в освітньому середовищі.

2. Ініціювання, обговорення та планування спільних дій адміністрації, психологічної служби, педагогічного колективу, учнівського самоврядування та батьківської громадськості, спрямованих на подолання виявлених недоліків у роботі з окресленої проблеми.
3. Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів, тренінгів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.
4. Створення інформаційних куточків для учнів із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.
5. Ознайомлення дітей з інформацією про прояви насильства та його наслідки.
6. Просвіта батьків засобами веб-сайту, інформаційного стенду, індивідуальних та групових консультацій.
7. Для успішного попередження та протидії насильству проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

Показники виконання вимог Антибулінгової політики

1. У закладі запроваджено реалізацію Антибулінгової політики, яка містить принципи захисту дітей від будь-яких форм насильства.
2. Стратегія Антибулінгової політики визначає такі питання:
 - порядок повідомлення та втручання, де поетапно зазначено, що слід робити, коли дитина стала жертвою насильства або її безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники закладу;
 - правила захисту особистих даних, які визначають методи збереження та поширення інформації про дітей;
 - правила захисту зображень дітей, які визначають, як можна знімати дітей на фото або відео та поширювати їх зображення;
 - правила доступу дітей до мережі Інтернет і їх захисту від шкідливих матеріалів, розміщених у ній, включно з призначенням особи або осіб, відповідальних за нагляд за безпечним використанням комп'ютерної мережі.
 - принципи безпечних відносин між працівниками закладу та дітьми, включно з повним описом поведінки, яка є неприйнятною при спілкуванні з дітьми.
4. Директором призначено особу, відповідальну за реалізацію Антибулінгової політики, при цьому чітко визначено всі її завдання.
5. Призначена особа відповідає за реалізацією Антибулінгової політики, реагування на будь-які сигнали щодо його порушення, а також за внесення пропозицій стосовно внесення змін до Антибулінгової політики.
6. Кожні пів року відповідальна особа повинна проводити загальний моніторинг рівня виконання вимог Антибулінгової політики працівниками закладу.
7. Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до Антибулінгової політики та повідомляти про порушення її вимог на території закладу.
8. На основі результатів анкет працівників закладу відповідальна особа має підготувати звіт та передати його директору.
9. Враховуючи результати моніторингу, директор повинен внести необхідні зміни до Антибулінгової політики та повідомити про них працівників закладу.
10. *Навчальний заклад проводить навчання своїх працівників з питань захисту дітей від насильства та надання їм допомоги в небезпечних ситуаціях:*
 1. Усі працівники закладу ознайомлені з Антибулінговою політикою.
 2. Усі працівники закладу знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти дітей, а також правові аспекти захисту дітей (обов'язковість втручання для залучення правоохоронної системи).
11. Заклад проводить навчання батьків з питань виховання без застосування насильства та

захисту дітей від насильства:

1. На веб-сайті закладу для батьків є вся необхідна інформація з таких питань:
 - виховання дітей без застосування насильства;
 - захист дітей від насильства та зловживань, загрози для дітей у мережі Інтернет;
 - можливості для вдосконалення навичок виховання;
 - контактні дані установ, які надають допомогу в складних ситуаціях.
2. Усі батьки ознайомилися з Антибулінговою політикою.

Показники виконання вимог:

- кількість батьків, ознайомлених з Антибулінговою політикою.

12. У закладі дітей навчають, які права вони мають і як вони можуть захистити себе від насильства:

1. На годинах спілкування, виховних годинах організовано заняття для дітей з питань прав дитини та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет).
 2. Діти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства і зловживань.
 3. На сайті закладу є електронні навчальні матеріали для дітей з питань прав дитини, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки в мережі Інтернет.
 4. Діти мають доступ до інформації про права дитини та можливості отримання допомоги в складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для дітей і молоді на сайті закладу.
13. Заклад проводить моніторинг своєї діяльності та регулярно перевіряє її на відповідність прийнятим правилам захисту дітей:
1. Прийняті правила та процедури для захисту дітей переглядаються щонайменше один раз на рік.
 2. У рамках проведення контролю за дотриманням правил і процедур для захисту дітей у школі класними керівниками та психологом школи проводяться консультації з дітьми та їхніми батьками (опікунами).
 3. Щорічно готується внутрішній звіт про виконання в школі Антибулінгової політики.

РОЗДІЛ V

Заключні положення

1. Антибулінгова політика чинна з дня її оприлюднення.
2. Оприлюднення документа має відбутися через його розміщення на сайті закладу.